

літературному й комунікаційному аспектах; вони відзеркалюють свідомість як окремої людини, так і суспільства в цілому, тому мають неабиякий культурний та комунікативний потенціал; альманахи достатньо часто видаються та охоплюють широке коло жанрів і літературних напрямів; незважаючи на провінційність, альманахові видання Сумщини мають літературну й предметну цінність, формують культурну спадщину регіону, представляють матеріал для дослідження історичного процесу і соціокультурних особливостей регіону та тісно пов'язані з політичною й ідеологічною ситуацією в країні, культурно-мистецькими й соціальними подіями.

КРАЄЗНАВЧА КНИГА ЯК ОБ'ЄКТ ЕСТЕТИЧНОЇ ОЦІНКИ

Доп. – Молчанова М., група ПР–34
Наук. кер. – ст. викл. Садівничий В.О.

У всі часи книга усвідомлювалася не тільки як джерело, але як і засіб пізнання навколишнього світу. За допомогою книги звичайна людина пізнає цей світ і себе, вчений отримує знання про предмет свого дослідження, картину закономірностей розвитку об'єкта своєї науки, визначає ступінь її розробки.

Видатний майстер мистецтва книги Фаворський підкреслював її складну подвійну природу: „Книга, з одного боку, – технічний пристрій для читання літературного твору; з іншого – просторове зображення літературного твору”, а також стверджував, що „книга дуже схожа на архітектуру – і будівля створюється для житла, для практичного використання, однак стає мистецтвом, а точніше – тим більше стає мистецтвом, оскільки і в книзі, і в архітектурі функція не заважає, а допомагає, дає стимул для просторового пластичного оформлення”.

Матеріалом дослідження ми обрали книгу Геннадія Івануценка „Залізом і кров'ю”, яка побачила світ 2001 року у видавництві Собор. Вона присвячена маловивченим подіям

Української Революції, війни за Незалежність 1917–1920 рр. та руху опору в часи російської і німецької окупації на території нинішньої Сумської області.

Щодо аналізованого нами видання, то в книзі Геннадія Івануценка „Залізом і кров'ю” окремі складові зверстано без особливих порушень правил порядку розташування елементів видання, але простежуються деякі недоліки в оформленні окремих частин, як от: нелогічне розміщення відомостей про автора в кінці видання; в основному тексті рядки парних і непарних сторінок не повністю співпадають, а також у більшості випадків порушується суміщення тексту на них на провіт; випадки переносу слів із непарної сторінки на парну; наявність так званих „сходин” і „коридорів”; невідповідність у характері сторінок видання, що мають однаковий елемент; технічні недоліки в тексті змісту.

Вибираючи різні типи зовнішнього та внутрішнього оформлення, видавець за мету ставить створення єдиного книжкового ансамблю. Саме тому важливо чітко розуміти композиційні та функціональні особливості зовнішніх елементів у просторовій організації всієї книги.

Одним із найважливіших є шрифтовий тип оформлення. Він має багаті й різноманітні асоціативно-змістові, акцентуючі можливості. Варіюючи розміри букв, їх нахил та накреслення, змінюючи колір, фактуру тощо, враховуючи змістові навантаження та різноманітність значень, можна забезпечити значний вплив на читача. Малюнок шрифту має бути стилістично пов'язаний із іншими графічними елементами видання (ілюстраціями, орнаментом, малюнком лінійок).

В аналізованому виданні для основного тексту застосовано шрифти гарнітури Arial. Ця гарнітура хоч і не відрізняється оригінальним малюнком, але є зручною для читання за рахунок повної відсутності контрастності між основними та з'єднувальними штрихами й відсутності засічок. Він не переобтяжує текст зайвими деталями, що в нашому випадку особливо важливо через невеликий кегль і значну насиченість видання ілюстраціями, серед яких нерідко зустрічаються

репринтні зразки історичних документів. Для виділення та розставлення акцентів застосовуються різні варіанти накреслення та різні кеглі шрифту.

Щодо основного тексту видання, то відчувається певний конфлікт тексту і шрифтового оформлення. Надмірне використання напівжирного курсивного накреслення для виділення тексту цитованих офіційних документів призводить до того, що читач „губиться” у цитуваннях, швидко втомлюється від виділень, які часом займають підряд дві сторінки.

Ще один з елементів, що складають організм книги – ілюстрація. В аналізованій книзі присутні як штрихові, так і напівтонові ілюстрації. Але і ті, й інші потребують хоча б легкої, косметичної реставрації. Наприклад, у виданні наведене штрихове зображення – „Донесення про дії радянських партизанів...”, написане у вигляді таблиці від руки, а потім (майже через 60 років) сфотографоване. Звичайно, такий документ під впливом часу і за відсутності належної техніки в 40-ві рр. зазнав певних змін, що позначилися на якості. Але маючи сучасні комп'ютерні засоби, можна було б провести деяку реставрацію зображення, хоча б прибрати плями і зробити малюнок менш контрастним.

На прикладі краєзнавчого видання „Залізом і кров'ю” ми переконалися в тому, що не завжди видавцям вдається створити для авторського повідомлення таку форму, яка б повністю задовольнила естетичні потреби споживача; що для забезпечення максимальної читабельності тексту повідомлення, редакторіві потрібно знайти найкращі формат сторінки складання, кегль і гарнітуру шрифту, оптимальну відстань між рядками тексту; що для забезпечення максимальної читабельності тексту повідомлення, важливо приділяти належну увагу науково-довідковому апарату видання; що для читання твору має значення якість будь-якого елементу книги. Надзвичайно важко досягти ідеалу, але видавець зобов'язаний хоча б ставити собі це за мету.